Parimad praktikad

Lühikokkuvõte sisaldab üheteistkümne kohaliku omavalitsuse parimate praktikate kirjeldusi varase märkamise ja sekkumise alal. Kokkuvõte on tekkinud omavalitsuste kogemuste vahetamise seminaride ja kohalike teenuste ning valdkondlike projektide kaardistamise tulemusena. Lühikokkuvõtte koostamise eesmärgiks on jagada häid kogemusi omavalitsuste vahel ja seeläbi soodustada üksteiselt parimate praktikate ja töökogemuste õppimist ning jagamist. Lühikokkuvõtte on avatud täiendusteks, ettepanekud oodatud aadressile: anu.leps@just.ee [1].

Parimad praktikad 2011

Harku

Tugispetsialistide koostöövõrgustiku loomine, sh ühiskoolitus
- Koostöövõrgustik lastekaitse, politsei, haridusinimeste, noorsootöötajate, jt vahel on loodud ja käib regulaarselt koos.
- Tugispetsialistide ühiskoolitus oli mõeldud kõikidele valla lasteaedade ja koolide lastega töötavatele spetsialistidele. Koolitusele eelnes paar ümarlauda, mõttetalgud ja suur motiveerimistöö õigete ja vajalike inimeste esinema ja osalema kutsumiseks. Seminari eestvedaja oli psühhiaater.

Seminaril kuulati ettekandeid ja arutleti järgmistel teemadel:
o eelkooliealise lapse arengu diagnostika;
o kõne- ja keelehäirete märkamine lasteaias;
o neuropsühholoogiline hindamine – NEPSY;
o õpiraskuste määratlemine;
o koostöö võimalused õpiraskustega laste toetamisel erinevate süsteemide vahel;
o psühhodiagnostika võimalused õpilasele koolis;
o individuaalsete õppekavade rakendamist takistavad tegurid;
o grupitöö: kuidas olemasolevaid võimalusi kasutada koolis ja millele toetuda lapsele ja perele tugisüsteemi loomisel.
- 2011. aastal koostöö jätkus ja toimus jätkukoolitus "Oska aidata – läbiviijateks politsei ja ohvriabi tööajad. Seminaride korraldamise rahalised vahendid tulid Harku Vallavalitsuselt.

Koduleht Harkulaps.ee
- Harku valla lastekaitseühingu koduleht, mis tutvustab erinevaid teemasid lastevanematele, lastele ja teistele koostööpartneritele.

Savijututuba
- Meetodit kasutatakse Harku valla noorsootöökeskuses, läbiviijateks psühholoog ja keraamikaringi juhendaja;
- Käeline tegevus võimaldab saavutada lastega head kontakti ja see soodustab nende avameelsemat vestlust ja murede jagamist.

Erinevate huvigruppide kaasamine valla arengukava koostamisse

- Vallal valmis uus arengukava, mida koostades kaasati väga palju erinevaid osapooli, sh eri piirkondi, kolmandat sektorit, lasteaedu, koole jne. Prioriteetseks teemaks sai lasteaedade arendamine. Arengukava ja koostamisega seotud info leitav: http://www.harku.ee/index.php?menuID=15 [2]

Huvihariduse mitmekesisus ja kättesaadavus
- Koolidesalju on palju huviringe ja lisaks mitmed teenusepakkujad kodanikeühenduste näol.
- Noored saavad enamikke võimalusi kasutada tasuta.

Tabasalu Ühisgümnaasiumis on koostatud konfliktiolukorda lahendamise plaan
- Koolis on välja töötatud „Hädaolukorra lahendamise plaan“ sh eriolukorra lahendamise juhtumid, kasutusel on konfliktikaart, õpilase individuaalse jälgimise kaart jms.
- Vägivallaintsidendid märgitakse alati üles, neist jääb jälg maha. Kui koolis personal vahetub, siis saab juhtumiga sujuvalt edasi tegeleda, sest vajalik info on konfliktikaardil kirjas.

Kontakt: Harku Vallavalitsus, Helve Keel, helve.keel@harku.ee [3].

Jõhvi

Jõhvi on 2005. aastast laste – ja noortesõbralike linnade liige, nüüdseks on linn ja vald ühinenud.

Ringreis ratastoolis
- Puuetega Inimeste Koda võtab vallavanema kaasa ja koos teevad regulaarselt Jõhvi keskuses ringreisi, et kontrollida liikumispuuetega inimestele juurdepääsu võimalusi eri asutustesse;
- Iga aasta peale ringreisi olukord paraneb, info jõuab ka külastatud asutuste juhtideni.

Puuetega laste hoiukeskus
- Loodud selleks, et anda lapsevanemale puhkust ja tegeleda sügava puudega lastega.

Ümberkaudsete valdadega koostööprojektid
- Sotsiaalhoolekande teenuste ühtlustamine;
- Koolide personalide koolitamine tegelemaks hariduslike erivajadustega õpilastega;
- Üldharidusvõrgustik arendamine;
- Volikogude liikmetele ühised koolitused erinevatel teemadel;
- Menetlusteenistus, vt enam infot: http://www.menetlusteenistus.vaivaravald.ee/ [4].

„Hommikukukkel“
- Kui laps tuleb hommikul kooli, siis saab kas kukli või jogurti.

„ Iga laps ekskursioonile“
- Sügisel otsustatakse ekskursiooni sihtkoht ja vanemad saavad seeläbi paremini planeerida vajaminevaid vahendeid. Ekskursiooni toimumiseks on olemas ka osaline toetus vallast.

Noorsootöö audit

- Valla poolt rendile hoones tegutses noortekeskus. Noortekeskuse juhid vahetusid ja tekkis vajadus tegevuse hindamise ja ümberkujundamise järele.
- Sellest tulenevalt viidi l'äbi 2010. aastal noorsootöö korralduse audit. Tulemusi arvestatakse noorsootöö arengukava koostamisel ja tulevikuplaanide kavandamisel.

Teaduskool
- 7-8. klassi kõikide koolide matemaatikahuvilised noored kogutakse kokku, neile tehakse väljasõite, ekskursioone, et süvendada huvi reaalainete vastu. Külastatakse ka tööstusettevõtteid, et nad märkaks juba varakult enda jaoks võimalikku tulevikutöötajat ja hakkaks tema õpinguid edaspidi ka rahaliselt toetama.

Kontakt: Jõhvi Vallavalitsus, Katrin Tamme, katrin.tamme@johvi.ee [5].

Kose

Sotsiaalprojekt noortele
- Mõeldud noorte sotsiaalsete oskuste arendamiseks, milles läbi erinevate tegevuste kaasatakse noori, sh alaealiste komisjonidesse suunatuid. Noored viiakse oma vallast välja, et tutvuda ümberkaudsete kohtadega ja teha midagi huvitavat.
- Projekti abita ei saaks osalejad neid tegevusi endale finantsiliselt lubada.
- Toimunud on Kaitseliidu metsalaager ja rabamatk, mõlemad eesmärgiga arendada noorte toimetulekut endaga, teistega suhtlemisega, toidu valmistamisega, jne.

Puuetega noortega tegelemine
- Koolivaheajal hõivatuse tagamine, nt perepäevade, väljasõitude korraldamine noortele ja ka nende peredele. Noortele ja peredele tasuta;
- Suvepäevad Salmistus. Noortele ja peredele tasuta. Lions klubi toetab seda laagrit.

Tugiteenused lasteaedades ja koolides
- Kõikides koolides ja lasteaedades tugiteenused olemas;
- Perenõustamine.

Noorsootöö
- Noorte muusikali projekt on kestnud juba 3 aastat;
- Vallas on erinevates piirkondades 4 noortekeskust-noortetuba;
- Alates 2011 kevadest tegutseb vallas noorte volikogu;

- Lastele ja noortele on korraldatud 2010, 2011 ohutuspäevi – käitumine liiklusõnnetuse korral, veest päästmine, pommiohutus, jalgratta ja mootorsõiduki ohutus jms valdkonnas;
- Tegevusi organiseeritud palju kooliealistele, kuid arenemisruumi on sihtgrupi 18-26 osas.

Elukeskkond ja õpilaste tervisekäitumine
- Novembris 2011 viidi läbi uuring õpilaste tervisekäitumise ja turvatunde

kaardistamiseks. Kokkuvõtted valmivad jaanuar 2012;
- Koolid on alustanud õpilaste tervisekäitumise uuringute läbiviimisega;
- Vallas on koostamisel terviseprofiil (valmib dets. 2011);
- Enamuses koolides ja lasteaedades on tööl tervishoiutöötaja;
- Kose Spordimajas on ujula;
- Vallas on kolm suurt spordihoonet mitmeid võimalusi pakkuvate võimlemissaalidega;
- Kose-Uuemõisa Lasteaed-Kool osaleb aastaid jalgrattaprojektis VIGURVÄNT;
- Oru Põhikoolis on rajatud õuesõppe keskused, koolis tegeldakse süvendatult loodushariduse andmisega;
- Tihe koostöö Maanteeameti/Päästeameti ning koolide/lasteaedade vahel erinevate koolituste osas (Nublu aitab, Helkurkoolitus jne).

Huvihariduse mitmekesisus ja kättesaadavus
- Vallas on 3 huvialakooli (muusika-, spordi- ja kunstikool);
- Palju huviringe koolides ja lisaks palju teenusepakkujaid kodanikeühendustest;
- Noortele on enamik võimalusi tasuta kasutamiseks;
- Pikaaegne traditsioon Põlvkondade peo korraldamisega (peol osalevad lauljad, tantsijad, pillimehed mudilasest vanavanemani);
- Üleeestilistel laulu – ja tantsupidudel osaleb hulgaliselt Kose valla noori ja vanu taidlejaid;
- TÕN koolitusnädalal ühisüritused laste ja vanavanematega - õppimine seob põlvkondi;
- Vald annab välja autasu "Parim noorsportlane".

4H liikumine
- Kose noored on seotud 4 H liikumisega

Kontakt: Kose Vallavalitsus, Liivi Siht, liivi@kose.ee [6].

Lihula

Mitmekesine huvitegevuse valik

- Spordivõistkonnad, eriti jalgpall;
- Laste muusika- ja kunstikool;
- Võimalus osaleda maadlustrennis.

Lõuna-Läänemaa Perekeskus
- Lõuna-Läänemaa Perekeskus on ellu kutsutud selleks, et parandada perede elukvaliteeti ja toimetulekut.
- Veebileht: http://www.meieperekeskus.ee/ [7]

Noortekeskus
- Vallalt saadud vana mõisa abihoone, noored hoiavad seda töös;
- Kooskäimise koht ja soe tuba, selleks et noored ei jõlguks tänaval;
- Kaasatud on noored vanuses 12-16. Tegevused toimuvad noorte endi initsiatiivil;
- Palgalist inimest eestvedajaks ei ole, samas ka vald rahaliselt ei panusta.

Kontakt:
- Lihula Vallavalitsus, Kaidi Antsi, kaidi.antsi@lihula.ee [8]

- Lõuna-Läänemaa Perekeskus, Liivi Moore, liivi@meieperekeskus.ee [9].

Mäetaguse

Töö riskiperede ja nende lastega
- Koostöö toimib eri asutuste ja partnerite vahel. Haigla sotsiaaltöötaja teavitab koheselt lapse sünnist valla lastekaitsetöötajat või sotsiaalnõunikku ja samas ise hindab pere toimetulekut ja võimalike probleemide esinemisohtu.
- Lastekaitsetöötaja külastab perekonda kas haiglas või koheselt pärast lapse sündi kodus, et välja selgitada, milline on olukord ja millist abi pere vajab.
- Sotsiaaltöötajad abistavad perekonda ja pakuvad teenustena nõustamist, võimalusel tugiisiku abi, toetavad peresid asjaajamisel ja jagavad ka sotsiaaltoetusi.
- Juhul kui peres on oht lapse hooletusse jätmise osas alkoholi vms. probleemi tõttu, siis osaleb võrgustikutöös ka piirkonnapolitseinik, kes omalt poolt kontrollib peret pisteliselt.
- Lisaks toimib aktiivne sotsiaalne kontroll ehk siis naabrid informeerivad sotsiaaltöötajaid (helistavad või tulevad sotsiaaltöötaja juurde).

Tugigrupi kohtumised koolis
- Koolis toimuvad regulaarsed tugigrupi kohtumised, et tegeleda raskete lastega.

Lastekaitsespetsialisti ja kooli sotsiaaltöötaja regulaarsed kohtumised
- Lastekaitsespetsialisti ja kooli sotsiaaltöötaja regulaarsete kohtumiste eesmärk on tagada hea töö peredega.

Kontakt: Mäetaguse Vallavalitsus, Kristiina Ets, kristiina.ets@maetagusevv.ee [10]

Rakvere

Linna põhjalik detailplaneering
- Valminud pikaaegse ja eri osapooli kaasava protsessina. Rakvere linna üldplaneering 2030 on kinnitatud Rakvere linnavolikogu määrusega 17. veebruar 2010 nr 6 http://www.rakvere.ee/yldplaneering2030/ [11].

Noortele suunatud tegevuste rohkus ja mitmekesisus
- Noorte jaoks on palju tegevusi, on huvikoolid ja need arenevad pidevalt.

Rakvere Targa Maja kompetentsikeskus
- Ettevõtmine, mille eesmärgiks on tuua teadustegevust Rakverre;
- Rakvere Targa Maja Kompetentsikeskus on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse kompetentsikeskuste programmi toel käivitatud regionaalne kompetentsikeskus.

- Keskuse temaatiliseks fookuseks on targa maja/intelligentse hoone tehnoloogiad, mille abil on võimalik tõhustada kodu- ja kontoriseadmete, hoone tehnosüsteemide ning hoone kui terviku haldamist.

- Kompetentsikeskused on ühendused, mis põhinevad avaliku võimu esindajate,

teadus- ja arendusasutuste ning ettevõtete vahelisel uuenduslikul koostööl. Nende peamiseks eesmärgiks on pakkuda tuge piirkondliku ettevõtluse arengule nii kvalifitseeritud spetsialistide, erinevate uuringute ja koolituste, aga ka füüsilise keskkonna näol. Lisainfo: http://210920.edicypages.com/ [12].

Koolirahu valvaja
- Rakvere põhikoolis toimunud projekt.

CAP (Child Assault Prevention) koolitused - lastevastase vägivalla ennetamine
- Põhineb enesekehtestamise filosoofial - igal inimesel on õigus olla kaitstud-tugev-vaba;
- Eesmärgiks on vähendada laste haavatavust sõnaliste, füüsiliste, emotsionaalsete ja seksuaalsete rünnakute puhul ning arendada välja tõhusalt toimiv toetussüsteem. Täpsem info: mtu.toots@mail.ee [13].

KOV ja koguduste vaheline tihe koostöö
- Rakverele oli valdkondade vahelise koostöö eeskujuks Haapsalu. Koguduse omavahel teevad väga tihedat koostööd, nt on Rakvere Sotsiaalabikeskusel väga tihe koostöö Rakvere Karmeli kogudusega, mille liikmed on erinevate projektide raames tegelenud päevakeskuses lastega, teinud kingituseks lastele sooje sokke ja kindaid.
- Regulaarselt korraldatakse kirikupäevi, kus on korraldajaks koguduste töögrupp, enamik osalevaid inimesi on noored. Üheks ürituseks oli 24h jooksul Piibli lugemine.

Koostöö Toidupangaga
- Toiduabi saamise eeltingimuseks on sissetulekute jäämine allapoole ametlikult määratud toimetuleku piiri – 76.70 eurot või vähem esimese ja 61.36 eurot või vähem iga järgmise pereliikme kohta kuus. Toiduabi saavad pered ja üksikvanemad, kes on toimetulekutoetuse saajate nimekirjades või abiorganisatsioonide liikmed (Suurperede Abistamise ühing, Lasterikaste Perede Liit jt.) Selleks peavad ühingute ja abiorganisatsioonide liikmed, kes vajavad toiduabi, kinnitama ja suutma tõendada, et nende kasutusse jääb toimetuleku piirist väiksem või sarnane summa. Teine võimalus Toidupanga toiduabi taotlemiseks, on toimetulekutoetust saavatel peredel pöörduda otse linnaosa või maakonna sotsiaalabiosakonna poole vastavasisulise sooviga. Seda saab teha piirkondades, kus Toidupank juba tegutseb. Omavalitsused on teadlikud piirkonnas elavate perede toimetuleku piirist ja koostavad selle alusel nimekirjad peredest, kes abi kõige rohkem vajavad.
- Rakveres toiduabi korraldamiseks tehakse uued saajate nimekirjad igal nädalal ja ühtlasi teavitatakse peresid, kuhu toidupakkidele järgi minna. Üksikisik või perekonna liige peab isiklikult toidupakile järgi minema. Kui Toidupank alustab oma tööd uues linnaosas või maakonnas, siis Toidupanga töötaja kontakteerub ise abivajajate leidmiseks otse kohalike sotsiaalosakondade ja asjakohaste MTÜ-dega, kes Toidupangal toiduabi vajavad pered üles leida aitavad. Toiduabi saavate isikute privaatsus on tagatud ja informatsiooni abi saamise kohta ei jagata kõrvalistele isikutele. Toidupank ja teised toiduabiga seotud asjaosalised hoiavad rangelt käesolevast reeglist kinni. Lisainfot leiab: http://www.toidupank.ee/ [14]?

Lapsevanemate sügiskontsert muusikakoolis
- Kui tavaliselt esinevad lapsed, siis Rakveres mängivad pilli täiskasvanud ja lapsed kuulavad. Toimunud on ka muusikaõpetajate kontsert.

Linnamaleva järjepidev korraldamine
Seda on korraldatud üle 10 aasta, 2010. aastal kahes vahetuses osales 90 noort.

Rakvere Sotsiaalabikeskuse Lastepäevakeskus
- Pakub päevakeskuse teenust riskiperede lastele ning lastekaitse huviorbiidis olevate perede lastele;
- Pakutakse tuge õpiülesannete tegemisel, õpetatakse sotsiaalseid oskusi (suhtlemine, enesehügieen, toidu valmistamine jne), pakutakse nõustamist nii lastele kui vanematele;
- Lapse esmasel pöördumisel/suunamisel päevakeskusesse võetakse ühendust vanemaga. Vanematele tutvustatakse päevakeskust ja selle teenuseid. Arutelud vanemate ja laste ning sotsiaaltöötajatega laste arengust ning kaasnevatest probleemidest;

- Kokkulepped vanematega laste osaluse, tulemise – minemise, söömise, õppimise jm harjumuste kohta laste päevakeskuses (vormistatakse reeglina ka kirjalikult). Laste päevakeskust külastavate laste vanematega ollakse pidevas kontaktis. Vajadusel kutsutakse vanemad ka vestlustele.
- Üritused lastele koos vanematega 2-3 x aastas.
- Lapsevanemate pöördumisel sotsiaalnõustamine ja vajadusel abi sh riideabi ja toiduabi organiseerimine sotsiaaltöötajate poolt.
- Koostöö erinevate spetsialistidega, laste vanematele info edastamine.

Kuritegevuse ennetamise komisjoni tegevus
- Turvalisuse komisjon linnavalitsuses olnud 15 aastat.

Kontakt: Rakvere Linnavalitsus, linnavalitsus@rakvere.ee [15].

Rapla

Terviseprofiil
- Terviseprofiili leiab Rapla valla kodulehel - http://www.rapla.ee/index.php?page=269 [16]

Õpilasabi ümarlaud
- Tegeletakse õpiraskuste märkamisega, koolivägivalla ennetamisega, tugisüsteemide määramisega õpiraskuste korral;
- Probleemide käsitlemiseks kasutatakse “mure sõela“ (protokollitud juhtum, sh kirjas, kes mida teeb);
- Kodila Põhikoolis näiteks kuuluvad ümarlauda kooli juht, kõik klassijuhatajad ja logopeed. Klassijuhataja juhib, rotatsiooni korras valitakse üheks aastaks. Käib koos kord kuus, vajadusel tihedamini. Raskematel juhtudel kaasatakse noorsoopolitsei, lastekaitse.

Koolis muremeil
- Rapla Ühisgümnaasiumis on loodud (soovi korral anonüümseks) kasutamiseks eraldi TUGI meiliaadressi, millele võib kirjutada nii lapsevanem kui ka õpilane. Aadress on muremeil@gmail.com [17].
- Regulaarselt vaadatakse saabunud kirjad läbi ja reageeritakse.

- Infot: http://rygitugi.blogspot.com/ [18]

Koolide bussiliiklus
- Kooli bussiliinid on üldtranspordi liinid. Põhikooli ja gümnaasiumiastme õpilastele on transport marsruudil kodu-kool-kodu üle Eesti tasuta.

Tunnustamine
- Rapla vallas on välja töötatud tunnustamise kord, mis annab põhjaliku ülevaate erinevatest tunnustamise võimalustest ning ühtlasi tagab järjepideva ja toimiva süsteemi.
- Tunnustatakse inimesi, kelle töö ja saavutused on oluliselt kaasa aidanud kohaliku elukeskkonna ja heaolu arendamisele ning hoidmisele.
- Tunnustataks eri kategooriates eriauhindadega:
- Aukodanikuks nimetamine
- Haridusauhind „Rapla Rüblik“
- Kultuuriauhind „Valla Vedur“
- Sotsiaalvaldkonna „Elusa tule auhind“ (kõige uuem)
- Tiitel „Rapla valla kaunis kodu“
- Majandusauhind „Rapla Sild“
- Rapla valla parimaks sportlaseks nimetamine
- Valla tänukirjaga tunnustamine
- Valla eakate õnnitlemine sünnipäevadel valla õnnitluskaardiga
- Auhindadeks on kohalike meistrite poolt valmistatud käsitöö, rahaline preemia ja tunnuskiri.
- Vormikohaseid ettepanekuid võivad teha kõik Rapla valla kodanikud, ettevõtjad, ühendused, seltsingud. Inimesele, kellele on auhind omistatud, ei saa auhinna kandidaadiks uuesti esitada enne 5 aasta möödumist.
- Rapla valla tunnustamisest teavitatakse inimesi valla lehe Rapla Teataja ja kodulehe kaudu. Samuti saadetakse üleskutsuv e-kiri kõigile allaasutustele.
- Inimene, keda soovitakse esitada auhinna kandidaadiks, peab olema Rapla valla kodanik. Kuid samas tema panus või tegevus võib olla ka väljaspool valda.

Safe communities
- Liikumine ise pärineb 1960.aastate Rootsist, nüüdseks üle 100 liikme. Rapla ühines 2004.a.
- Tekkinud on toimiv koostöö tervishoiu ja turvalisuse alal. Ühiselt tehtud Turvalise Raplamaa programm.

- 2009.a. tunnustati Rapla valda kui Raplamaa kõige turvalisemat valda.
- Statistilised näitajad on langenud, nt tuleõnnetuste, liiklusõnnetuste osas.
- Traumanõukogu teeb lastele näitemänge nt liikluskasvatuse osas.
- Lisainfot: http://www.raplamv.ee/terv/index.php?page=safe-community [19]

Naabrivalve
- Rapla vallas on palju naabrivalve piirkondi.
- Külades aktiivne tegutsemine, aktiivsed külavanemad.

Elukeskkonna ja õpilaste tervisekäitumise uuring
- Tehti 2007. aastal. Kavandama on hakatud uut uuringut.
- Õpilaste uuringud on süstemaatilised, nt seksuaalkäitumise, sõltuvusainete tarbimise osas.

Kontakt:
- Rapla Ühisgümnaasium, Imbi Kalberg, kalberg.imbi@ryg.edu.ee [20],

- Rapla Vallavalitsus, Maie Kuusemets, maie.kuusemets@rapla.ee [21].

Sillamäe

Politsei ja spetsialistide kodukülastused
- Politsei abistab erinevaid spetsialiste kodukülastuste läbiviimisel, tekitamaks spetsialistides turvatunnet.

Liikluskasvatusalased õppeloengud
- Politsei annab ennetustöö raames lastele vanuses 3-14 aastat liikluskasvatusalaseid õppeloenguid. Loengul räägitakse jalgsi, jalgrattaga, rolleriga liiklemisest nii väikestele kui suurematele lastele.
- Eesmärk on lastele selgitada, et igaühel on võimalus liiklust ohutumaks muuta. Kui igaüks püüab liikluses kas või veidi korralikumalt käituda, suureneb üldine ohutus ning paraneb liikluskultuur.
- Väikeste laste puhul on põhirõhk liiklusega seotud põnevatel mängudel.
- Lapsed oskavad pärast loenguid liikluses olevaid ohte paremini ette näha ja neid vältida.
- Loengute raames tehtavatel külastustel on lastel võimalus tutvuda politsei töövahenditega, alustades käeraudadest ning lõpetades politseiautoga.

Noorte töömalevad
- Sillamäe linn võimaldab 2004. aastast 14-18aastastel koolinoortel kujundada töölaagris tööharjumust, sh tutvuda Eesti tööseadustega ja teenida ise oma esimene taskuraha.
- Töömaleva raames lapsed koristavad linnas prügi, puhastavad infotahvleid vanadest kuulutustest, värvivad stende, rannas olevaid pinke ja bussiootepaviljone ning abistavad heakorratöödel.
- Laagris on keskmiselt 30 õpilast, kelle tööpäev kestab 4 tundi. Tasu on 1,73 eurot tunnis. Linnavalitsus võttis enda kanda üle 80% kõikidest kuludest ehk kogu laste töötasufondi. Laagrit toetab ka Eesti Noorsootöö Keskus.

Iga-aastased linna arengukava arutelud
- Igal aastal toimuvad avalikud arutelud arengukava muutmise teemal. Enne arengukava kinnitamist avaldatakse dokument linnavalitsuse kodulehel ning Sillamäe elanikud võivad ettepanekuid teha.

Suvesupi projekt
- Suvesupi projekti eesmärgiks on põhikoolieelse puudust kannatavate perede laste toitlustamise suvekuudel, mil tasuta koolieinet ei pakuta ja mis on samas paljudele lastele ainsaks tõhusaks toidukorraks päeva jooksul.
- Toit tuuakse kohale termostega ning menüü on vaheldusrikas: vaheldumisi on ühel päeval supp ja magustoit, järgmisel praad.
- Lisaks söömisele toimusid vahel lelude jagamise päevad, mil lapsed said endale meelepäraseid mänguasju valida. Mänguasjad olid kas inimeste annetatud või lastekodu omad.
- Pärast lõunasööki saavad einestama tulnud lapsed mängu- või spordiväljakul aega veeta.
- Projekti viidi ellu koostöös Nõmme Lastekaitse Liidu ja MTÜga Pro Consensio.

Kontakt: Sillamäe Linnavalitsus, Tatjana Volkova, volkova@sillamae.ee [22]

Tapa

Tapa

Valla laste- ja peretöö tegevusjuhend
- Võrgustikutöö ühised väärtused ja eesmärgid ning ühistegevused on ühtsesse juhendisse kirja pandud. Samas on kirjeldatud laste-ja peretöö printsiipe ning korraldust, sh ühistegevus korraldust.
- Eraldi on välja toodud lastega tegelevate asutuste kontaktid, samuti nõuanded ja soovitused lastevanematele ja lastele.

Jätkusuutlikud ennetusprojektid koostöös MTÜ-dega
- Head ja usaldusväärsed koostööpartnerid, sh kogudused, korteriühistud, MTÜ-d.
- Plaan on jõulisemalt edasi liikuda vene noorte kaasamise poole. Selleks tuleb tõhustada koostööd vene kogukonnaga.

Meeste ümarlaud
- Koosneb 12 mehest, kes tegutsevad erinevatel elualadel ja koos viiakse läbi erinevaid tegevusi ja juhitakse huviringe, mis on mõeldud lastele.
- Tegutsetakse Tapa Lastekaitse Ühingu all, koostöös vallavalitsusega.
- Moodustamise üheks põhjuseks oli see, et pakkuda poistele meeseeskuju, kuna paljudel poistel ei ole isaeeskuju.
- Mehed on aktiivsed, ümarlaud toimib hästi.
- Poisteprojekt on laienenud, nüüd on kaasatud ka tüdrukud.
- Kaasatakse vähekindlustatud perede lapsi, probleemseid noori, koolikohustuse mittetäitjaid.
- Osalevad noored on vanuses 11-16.

Nelja kooli ühine tugisüsteem
- Kokku on lepitud teatud reeglites, et tagada ühtlustatut tegutsemispraktikat vallasiseselt nt määratletakse, mis hetkest alates loetakse koolist puudumist koolikohustuse mittetäitmiseks.
- Kokku on lepitud, kuidas toimub noore suunamine ühe spetsialisti juurest teise juurde. Kui paberil on selgelt kirjas, millega spetsialistid tegelevad, kergendab see oluliselt tööd probleemsete lastega, eriti siis, kui neid suunatakse vallasiseselt ühest koolist teise.
- Reeglistik annab tuge ka spetsialistidele.

Teenuste kirjeldus vallavalitsuse kodulehel
- Sotsiaalteenused on kodulehel väga selgelt lahti kirjutatud, et kodanikud teaksid täpselt, mida vald neile pakub ja millised võivad olla ootused teenusepakkujatele. Nt www.tapa.ee/sotsiaal [23]

Lühiajalised projektid
- Paljudest neist on välja kujunenud regulaarsed teenused.
- Tegutsetakse selle nimel, et saada tervist arendavateks lasteaedadeks ja koolideks.
- „Vanem õde“ ja „Vanem vend“ projektid.
- Turvalisuse päev.
- Vahepeal töötas turvalisuse ümarlaud.
- Hea koostöö koolide, lasteaedade, päästeteenistusega jne, mis annab

võimaluse kohustusi nii jagada, et asju ei tehtaks topelt, aga midagi ei jääks ka tegemata.
- Üritusi ajastatakse nii, et samal ajal ei oleks kaht head üritust, sest inimesed tahavad kõigest osa saada. Seepärast on hea üritusi hajutada.

Kontakt: Tapa Vallavalitsus, Karmen Kaar karmen.kaar@tapa.ee [24].

Toila

Toila ettevõtluse korraldus
- Monofunktsionaalsusest on välja tuldud, nt Toila Sanatooriumi roll praeguses valla ettevõtluses. Vallavalitsus ei pea ettevõtlust ülal pidama.

Huvitegevuse mitmekesisus ja kättesaadavus
- Vallas on 17 huviringi: loodus; rahvatants, lastekoor; viisikoor; ettevalmistuskoor, noorkotkad, solistid, sõnakunstiring, käsikellade ansambel, ohutusalane noortering, kodutütred, matemaatika, neidudekoor, näitering, fotoring, jt.
- Huvitegevuses osalemine on noortele tehtud logistiliselt mugavaks, nt muusika- ja kunstikool asuvad kohe kooli kõrval, nii et lastel pole transpordiga muret.

Menetlusteenistus
- 5 KOV-i peale ühine teenus, teenistus tegeleb väärtegude menetlemisega. Lisainfot leiab: http://www.menetlusteenistus.vaivaravald.ee/ [4].

Naabrivalve
- Tegutseb pidev ja samas organiseerimata naabrivalve. Lahendused väärtegudele püütakse leida kogukonna sees, nö mitte- ametlikult (eriti Toilas).

Kontakt: Toila Vallavalitsus, Kadri Ann Mänd, kadri.mand@toila.ee [25].

Tootsi

Huvitegevuse mitmekesisus
- Vallas on palju huviringe, kõik lapsed on kaetud. Koolis on 15 huviringi: tantsuring (2 tk), muusikaring, kunstiring, pallimäng, käsitööring, solistide ring, lastekoor, spordiring (2 tk), pilliring, tehnikaring, seltskonnatants (2 tk), näitering.
- Tootsi noorsootöötaja on valitud Pärnumaa aasta huvijuhiks.
- Vald toetab huviharidust, lähtutakse põhimõttest et valla inimestele peab teenus olema taskukohane ja lastel peab olema võimalus valida.

Raudmehekese sari
- Noortele korraldatakse väikese raudmehekese sarja, mis toimub jaanuarist oktoobrini, enamik lapsi võtab sellest osa (mõeldud vanusele 2-18).
- Suure Raudmehe viimane etapp on alati Tootsis, samuti igal aastal üks balti karika etapp.

4H lai levik
- Tootsi noored on seotud 4 H liikumisega. Lisainfot leiab: http://www.eesti4h.ee/ [26].

Tervishoiuteenuste kättesaadavus
Perearst olemas, nendega on hea koostöö hea. Lasteaias on olemas medõde.

Kontakt: Tootsi Vallavalitsus, Annika Aav, sotsiaal@tootsi.ee [27].

Viljandi

Koolide uksed avatuks ja aknad valgeks
- Projekti viiakse ellu alates 2004. aastast. Eesmärgiks on koolidele, sh õpilastele anda võimalus üksikuteks projektideks taotleda rahalisi vahendeid, eelkõige suunatud põhikooli poistele.
- Raha ei anta otse kooli eelarvesse.
- Mõnest projektist on tänaseks arenenud püsivad ringid. Projektidega on tõstetud noorte hõivatust, samas lapsed õpivad projekte kirjutama ja aruandeid koostama. See projekt on lisavõimaluseks koolide ringitegevusele.
- Huvitegevus on üldiselt väga hästi korraldatud, kuid see suunatud suuresti tulemuse saavutamisele.

MTÜde toetamine
- Linn toetab 1993. aastast. MTÜsid kaasatakse, sh arengukavade koostamisse. MTÜsid ka koolitatakse.
- Päikesekillu perekeskus – tekkinud ühe noore vanema initsiatiivil, linn tagab katuse pea kohal ja inimese palga. Nüüdseks tekkinud perekool. Vt ka: http://www.paikesekilluperekeskus.ee/ [28]

Põlvkondade sidusus
- Emakeeleõpetajate ja noorte raamat – noored kirjutanud enda vanavanemate eludest nö läbi Eesti asja.

Avatud linnajuhtimine
- Linnarahva ja linnajuhtide regulaarne kohtumine, kord kvartalis või aastas. Samuti õpilaste kaasamine otsuste tegemisse.
- Linnatunnid raadiosaadetena.
- Politseiga hea koostöö.

Laste turvakodu teenus
- Koguduselt on ostetud teenust 15 aastat.

Puuetega inimestele oma maja
- LV andis neile tegutsemiseks maja, kus saavad mitmed organisatsioonid tegutseda.

Zonta klubi
- Korraldavad suviseid laagreid probleemsetele tüdrukutele
- Rahvusvahelised vahendid varjupaikadele.

Nõustamiskeskuse loomine
- Koolide tugistruktuuride võrgustikutöö parandamiseks.
- Esialgu linnakeskne, kuid hiljem mõeldud maakonnakeskseks.

Õigusrikkumisi toime pannud noorte kaasamine

- Viljandi Kultuuriakadeemia, linna kodanike algatusel, abiga tehakse noortele erinevaid projekte, viiakse ellu erinevaid tegevusi.

Noortevolikogu
- 2000. aastast töötab, esindajad üldhariduskoolidest, ka kutsekoolist, Kultuuriakadeemiast. Kokku 15 liiget, juhiks on noor liige tavavolikogust. Ametlikult on noorte volikogu ajutine komisjon.
- Noorte algatusel on paigaldatud linnaruumi kodanike postkastid murede märkamiseks. Kodanikud saavad ise jätta tagasisidet, küsimusi, kommentaare, ettepanekuid ja LV peab vastama.

Kontakt: Viljandi Linnavalitsus, Tiivi Tiido, tiivi@viljandi.ee [29].

Allikas URL: https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/varase-markamise-ja-sekkumise-juhis-kovidele/parimad-praktikad

Lingid:
[1] mailto:anu.leps@just.ee
[2] http://www.harku.ee/index.php?menuID=15
[3] mailto:helve.keel@harku.ee
[4] http://www.menetlusteenistus.vaivaravald.ee/
[5] mailto:katrin.tamme@johvi.ee
[6] mailto:liivi@kose.ee
[7] http://www.meieperekeskus.ee/
[8] mailto:kaidi.antsi@lihula.ee
[9] mailto:liivi@meieperekeskus.ee
[10] mailto:kristiina.ets@maetagusevv.ee
[11] http://www.rakvere.ee/yldplaneering2030/
[12] http://210920.edicypages.com/
[13] mailto:mtu.toots@mail.ee
[14] http://www.toidupank.ee/
[15] mailto:linnavalitsus@rakvere.ee
[16] http://www.rapla.ee/index.php?page=269
[17] mailto:muremeil@gmail.com
[18] http://rygitugi.blogspot.com/
[19] http://www.raplamv.ee/terv/index.php?page=safe-community
[20] mailto:kalberg.imbi@ryg.edu.ee
[21] mailto:maie.kuusemets@rapla.ee
[22] mailto:volkova@sillamae.ee
[23] http://www.tapa.ee/sotsiaal
[24] mailto:karmen.kaar@tapa.ee
[25] mailto:kadri.mand@toila.ee
[26] http://www.eesti4h.ee/
[27] mailto:sotsiaal@tootsi.ee
[28] http://www.paikesekilluperekeskus.ee/
[29] mailto:tiivi@viljandi.ee